

**353. Telkibánya, Templomdomb
(Református templom)
(KÖH 17016)**

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **Á?, Kö, Kk, Kú**

2011. szeptember 5–15. között megelőző feltárást végeztünk a templom falának víztelenítési munkálataihoz kapcsolódóan. A projekt során a templom falainak külső oldala mentén egy 90 cm széles árkot ásnak ki, 90–130 cm mélységben, hogy az árokba helyezett dréncsövekkel a templomtól a vizet elvezessék. A feltárást során meghatároztuk a 17. században elbontott szentély hajóhoz való csatlakozását, kibontottuk a diadalív pilérek alapjait. A mai templomtól É-ra megtaláltuk az elbontott hajó alapfalait, alattuk egy korábbi (Árpád-kori?) épület falszakaszait. A templom Ny-i falában tisztáztuk a középkori kapu helyét, valamint feltártuk a Ny-i fal előtt álló kapuépítmény alapjait. A templom belső falsíkján a D-i falon dokumentáltuk a befalazott déli kapu foltját.

PUSZTAI TAMÁS

**354. Tengőd, Bati-erdő
(KÖH 78393)**

(Somogy megye) **Kö**

A Kánya-ér D-i oldalán fekvő Bati-erdő szélén több régi leírás szerint középkori templomhely található. 2008-ban eredménytelenül kerestem helyét. 2011. március 17-én a patakra merőleges, a domboldalba erősen bevágódott – bizonyára középkori eredetű – gyalogúttól D-re kb. 20 m-re, közvetlenül a plató szélén, az akácokban Ny–K irányban kb. 30 m szélességben találtam téglatormelleket. A templom helyét számos kisebb-nagyobb kincskereső gödör bolygatja meg, a legnagyobb kb. 6–8×4–5 m-es, mélysége 2–2,5 m. A gödröktől ÉÉNy-ra kb. 10–15 m hosszan enyhe, kb. 1 m magas kiemelkedés – valószínűleg kőrítőfal – húzódik, tetején téglatorredékekkel. A lelőhelyen Honti Szilvia és Gaál Attila kb. 20 évvel ezelőtt már járt, amikor rendőrségi eljárás folyt a lelőhelyet bolygató kincskereső ellen.

K. NÉMETH ANDRÁS

**355. Tépe, a Fő út 59.
(KÖH 78765)**

(Hajdú-Bihar megye) **H?**

A telek tulajdonosa az udvaron földmunkavégzés közben emberi csontokra és edénytörödékekre bukkant. A leletekről értesítette a Déri Múzeumot, így 2011 októberében feltárhattunk egy megbolygatott sírt. A kerámia alapján a temetkezés a 9–10. századra tehető. Az É–D tájolású, kb. 60 cm széles és 200 cm hosszú sírgödörben két elhunyt maradványait találtuk, különleges helyzetben eltemetve. A két holttestet egymásra helyezték, arccal egymás felé. A sírt már többször megbolygatták. Valószínűleg kirabolták, az É-i vége pedig egy újkori verem ásásakor pusztult el. A csontvázak így nagyon hiányosak voltak, hosszuk nem volt mérhető. Annyit lehetett megállapítani, hogy az alsó, férfi holttestre helyezték a kisebb holttestet. Egy vascsat volt az egyetlen feltárt melléklet, amelynek töredékeit az alsó váz medencéjénél találtuk meg.

A tulajdonos elmondása szerint a szomszéd telkeken is találtak emberi maradványokat építkezések földmunkái közben. Lehetséges, hogy a megbolygatott temetkezés egy nagy kiterjedésű temetőhöz tartozik.

Munkatárs: Faragóné Csutak Tünde.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

**356. Tilaj, Bükk-tető
(KÖH 34508)**

(Zala megye) **R, B**

2011. május 20-án a 76-os sz. főút rekonstrukciójának földmunkáit kísérte az MNM NÖK régészeti megfigyelése. A 11. szakaszon, a 36+160–36+180 km-szelvény között az út bal oldala mellett, az útbővítés építési munkái megbolygatták a lelőhelyet. A folytatódó munkák alkalmával a 36+000–36+010 km-szelvény között, majd a 35+826 km-szelvénynél is további régészeti objektumokat tapasztaltunk. Az érintett területeken, a domboldal részsíjében, 6 objektum foltja rajzolódott ki, valamint további folt nélküli leletes felületek jelentkeztek. Az út jobb oldala mellett is, további régészeti jelenségeket észleltünk a 36+090–36+180 km-szelvény közötti szakaszon.

A lelőhelyet 1996-ban régészeti terepbejárás során Horváth László András lokalizálta a határ ÉNy-i részén, a 76-os sz. főúttól É-ra. Rézkori és középkori telepnyomokra bukkant. 2008-ban Kvassay Judit végzett újra régészeti terepbejárást a 76-os sz. főút rekonstrukciójához kapcsolódóan, ekkor a 76-os sz. főút mindkét oldalán gyenge intenzitású késő középkori telepet észlelt.

Az út mindkét oldala mellett jól kirajzolódtak a sárga homokos altalajban a sötétebb, barna és szürke betöltésű régészeti jelenségek foltjai. Az út bal oldala mellett 6, az út jobb oldala mellett pedig 5 gödröt és cölöphelyet tártunk fel. Közülük kiemelkedik egy szűk szájú, az alja felé bővülő méhkas alakú verem. Ennek alján két nyúl csontvázára bukkantunk. A nagyobb, megtermett, bak nyúl 1,5 év körüli volt. Ez a gödör fenekének Ny-i felén, bal oldalára fordítva, arccal É felé feküdt. A másik, egy kisebb, 1 év körüli nyúl, a bak mellett, attól K-re volt, feje D felé nézett. Míg a bak váza ép, addig az utóbbit a későbbi korok rágcsgálói erősen megbolygatták.

Az objektumok a rézkori Balaton-Lasinja kultúra és a bronzkor idejére keltezhetőek.

A mostani régészeti megfigyelés alkalmával világossá vált, hogy a lelőhely kiterjedése Ny-i irányba nagyobb az eddig ismerteknél. A leletmentést és dokumentálást a szakfelügyelet keretén belül elvégeztük.

A geodéziai felmérést a MNM NÖK II. sz. Regionális Iroda múzeumi geodétái, Földi Áron és Kovács Zoltán végezték. A leletanyagot az Archeolore Kft. restaurálta.

Munkatárs: Spolár Erika muzeológus asszisztens.

TOKAI ZITA MÁRIA

357. Tiszabездéd határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Sza, Á, Kö, Ú**

2011. április 19-én a nyíregyházi Jósa András Múzeum dolgozói terepbejárást végeztek a Záhony térség belső közúti infra-

struktúra fejlesztésének III. ütemében kijelölt nyomvonalakon. Ennek keretében Tiszabездé község határában két új lelőhelyet azonosítottunk.

Akasztó-dűlő (KÖH 90749): A községből D felé kivezető műút K-i oldalán, a vasúti átkelőtől D-re, egy az úttal párhuzamos, É felé mutató leágazás található. Ennek K-i oldalán, ÉK–DNY irányú felszíni telepnyomot észleltünk, melynek É-i határát egy ÉNy–DK irányú távvezeték jelöli ki. A nagyjából 120×200 m területű lelőhely, a begyűjtött kerámia alapján császárkori, Árpád-kori és középkori periódussal is bír.

Harangláb-dűlő (KÖH 90755): A község ÉK-i határában, jórészt alma- és szilvafával beültetett területen fekszik. Az ezek között húzódó, helyenként gazos, fiatal gyümölcsfacsemetével telepített és szántott parcellában, rossz látási viszonyok között találtuk meg a szórványos középkori – újkori cserepekkel jellegző, kb. 130×210 m területű, ÉNy–DK irányú lelőhelyet.

Munkatársak: Jakab Attila, Scholtz Róbert és Tompa György régészek; Kiss László régésztechnikus; Svéda Csaba rajzoló.

PINTYE GÁBOR

358. Tiszadob, Andrassy-kastély (Gyermekváros) (KÖH 35008)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B

2011. február 22-én Simon Miklós, a tiszadobi Andrassy-kastély felújításának művezetője értesítette a nyíregyházi Jósa András Múzeumot, hogy a kastély pincéjében talajszintsüllyesztés közben edénytöredékeket és csontokat találtak, amelyek valószínűleg egy sírhoz tartoznak. Másnap a múzeum régészei a helyszínen valóban egy sírfoltot dokumentáltak. D-i felét jól láthatóan megsemmisítették a pincefal kiásásával még az 1880-as években. Mint kiderült, a sírban egy zsugorított helyzetű váz feküdt, melynek felső részét az alapfal ásásakor kiszedték, majd a sír mellé újra elásták. A váz feje eredetileg D-i irányba nézett. A sírban a váz lábainál három edényt találtunk, valamint egy bronztű töredékét. A sír a középső bronzkori füzesabonyi kultúrához tartozik.

Áprilisban, majd júniusban és végül szeptember–októberben folytattuk a kutatást. Ekkor kezdték el ugyanis ásni a kastély főbejáratának közelében, a kastély felé emelkedő dombos részen egy tűzvíztározó helyét, illetve ehhez egy L alakú beakötést, valamint szennyvíztározót. Itt további, a füzesabonyi kultúrához tartozó sírok kerültek elő, melyek száma októberre elérte a 18-at. Ebből tájolója alapján 9 férfi, 9 nő, melyből 2 kislány csontváza volt. A vázak egy része erősen bolygatott, több esetben hiányzik az alsó vagy a felső rész, melyek a közműárok kiásása során semmisültek meg. Melléklet mindegyik sírban volt, főként gazdagon díszített bögrék és tálak. Egy esetben figyeltünk meg *pithos*-temetkezést.

A rekonstrukciós terv szerint még további melléképületek is kerülhetnek elbontásra, így a feltárás nem mondható befejezettnek. Különösen, mivel olyan területeken is lehetséges a jövőben a kutatás, ahonnan már az 1960-as években is hoztak be a Jósa András Múzeumba – szintén sírokból származó – edényeket.

Munkatársak: Toldi Zoltán, Körösfői Zsolt régészek; Beleznai Gabriella, Svéda Csaba rajzoló; Bocz Péter, Vízler Csaba technikusok; Takács Melinda egyetemi hallgató; Horváth Réka.

JAKAB ATTILA – L. NAGY MÁRTA

359. Tiszakécske, Dózsa telep 73/A (KÖH 77615)

(Bács-Kiskun megye) A

2011. április 26-án délután, telefonon értesített a Kecskeméti Rendőrfőkapitányság ügyeletesét, hogy aznap délután Tiszakécskén, a Dózsa telep 73/A szám alatti családi ház kertjében emberi csontvázat találtak.

2011. április 27-én Tiszakécskére utaztam, ahol a helyszínen Ketterer Márk tulajdonos a következőkről tájékoztatott: 2011. április 22-én halastó kiásását kezdte meg a kertjében, melynek során április 26-án egy emberi koponyát és egyéb csontokat talált. Ezt követően a munkát abbahagyta és értesítette a Tiszakécskei Rendőrfőkapitányságot, ahonnan rövidesen két rendőr jelent meg a helyszínen, majd később egy orvos, aki megállapította, hogy a koponya minden bizonnyal egy régebben eltemetett csontvázhhoz tartozik. A Kecskeméti Rendőrfőkapitányság utasítására azután a helyszíni vizsgálatot befejezték.

A kertben megkezdett halastó területét lefényképeztem, majd rábontottunk a sírra és megkerestük a sírgödör föltjét. Ezt követően feltártuk a sír még földben lévő, bolygatatlan részét, majd dokumentáltuk. Végül a csontokat felszedtük, elcsomagoltuk és a kecskeméti Katona József Múzeumba szállítottuk. A feltárt sírban egy valószínűleg az avar korban, kb. 1200–1300 évvel ezelőtt eltemetett felnőtt nő csontváza volt egyetlen melléklettel. Mivel újabb sír előkerülése nem zárható ki, az esetleges teendőkről tájékoztattam a tulajdonost.

Munkatársak: Vida Ágnes adattáros és Kiss Tibor ásatási munkás

V. SZÉKELY GYÖRGY

360. Tiszatarján, Dél (KÖH 76601)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Sza

A „Tiszatarján, szennyvízelvezetés és -tisztítás kiépítése” projekthez kapcsolódóan Igazgatóságunk 2011 márciusában örökségvédelmi hatástanulmányt készített. A régészeti terepbejárás során egy nagy kiterjedésű, intenzív császárkori (szarmata) lelőhelyet azonosítottunk. A terepbejárás idejére a kivitelező a tervezett vezeték szakaszt kétharmad részben – kb. 1 km hosszan – kinyitotta. A kiásott szelvény több objektumot (házak, kemencék, nagy méretű tárológödörök) átvágott. A területen összesen 46 objektumot azonosítottunk.

MISKOLCZI MELINDA